

Omaiset mielenterveystyön tukena,
Uudenmaan yhdistys ry.
Tukholmankatu 2, 7.krs
00250 Helsinki

Toimintakertomus 2009

Sisällysluettelo

Toiminnanjohtajan katsaus.....	4
1. Hallinto.....	5
2. Jäsenistö.....	5
3. Talous.....	5
4. Henkilöstö.....	6
5. Toimitilat.....	6
6. Kansainvälinen toiminta.....	6
7. Edunvalvonta ja järjestötoiminta.....	7
8. Koulutus- ja julkaisutoiminta – profami oy.....	8
9. Muu koulutus ja tiedotustoiminta.....	8
10. Ryhmätoiminnot, yleisötilaisuudet, kurssit ja retket.....	8
11. Omaisjärjestöjen keskusliitto.....	10
ALUETYÖN KÄYNNISTÄMINEN JA KEHITTÄMINEN AK 3.....	10
Keskeisimmät tavoitteet.....	10
Keskeisimmät tulokset.....	10
Selvitys tavoitteiden ja tulosten oleellisista eroista.....	12
Tulosten arviointimenetelmät.....	12
Käytettävissä olleet voimavarat.....	13
EDVERTTI-PERHETUKIKESKUS C 16.....	13
VERTTI 1: KUN VANHEMPI SAIRASTAA JA LAPSI ON OMAISENA.....	13
Keskeisimmät tavoitteet.....	13
Keskeisimmät tulokset.....	13
Yhteistyökumppanit.....	14
Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista.....	14
Tulosten arviointi.....	14
Käytettävissä olleet resurssit.....	14
VERTTI 2, KUN LAPSI SAIRASTAA.....	15
Keskeiset tavoitteet.....	15
Keskeiset tulokset.....	15
Tulosten arviointimenetelmät.....	16
Käytettävissä olleet resurssit.....	16
Vuoden 2009 vanhempainryhmät ja seminaari.....	16
Koulutus.....	16
VERTTI 3. TUKIVERTTI.....	17
Keskeisimmät tavoitteet.....	17
Keskeisimmät tulokset.....	17
Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista.....	18
Tulosten arviointimenetelmät.....	18
Käytettävissä olleet resurssit.....	18

VERTTI 4: TEP-VERTTI	18
Keskeisimmät tavoitteet	18
Keskeisimmät tulokset	19
Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista	19
Tulosten arviointimenetelmä	19
Tilastot numeroina	19
MIELENTERVEYSTYÖN PALVELUOHJAUKSEN KEHITTÄMINEN C 17	20
Projektin keskeisimmät tavoitteet	20
Projektin keskeisimmät tulokset	20
KOTIOSOITE 3-PROJEKTIN TOIMINNAN VAIKUTTAVUUDEN SEURANTATUTKIMUS	21
Tulosten arviointimenetelmät	22
Selvitysvuonna käytettävissä olleet voimavarat	22
Tulevaisuus	22
PAULA-PROJEKTIN / TOIMINNAN KESKEISIMMÄT TULOKSET	22
Keskeisimmät tavoitteet	22
Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi	23
Keskeisimmät tulokset	23
Selvitys tavoitteiden ja tulosten oleellisista eroista	24
Tulosten arviointi	24
Selvitysvuonna käytettävissä olevat voimavarat	24
Paula-projektin kannalta merkitykselliset tapahtumat	24

Toiminnanjohtajan katsaus

Mielenterveys- ja päihdeongelmien karkaaminen käsistä merkitsee miltei väistämättä yksinäisyyttä, syrjäytymistä, köyhyyttä ja huono-osaisuutta. Usein näiden vaikeuksien kanssa ahdinkoon joutuneiden ihmisten toimintakyky romahtaa, eivätkä omaisetkaan kykene ahdistukseltaan hoitamaan asioita ja tarvittavaa etujen valvontaa. Omaisen tai sairastuneen koettu yksinäisyys ja osattomuus ovat juuri päihde- ja mielenterveyskuntoutumisessa vaikeasti täytettäviä mustia aukkoja. Juuri siksi vertaistuen ihmisuhteet ovat monelle tärkeä voimavara ja ehkä ainoa mahdollisuus keventää taakkaa.

Yhdistyksen perustehtävä on perheiden ja omaisten tukeminen silloin, kun joku perheenjäsenistä sairastaa psyykkisesti tai kärsii vakavista toimintakyvyn häiriöistä. Yhdistyksen toiminnan kannalta tärkeintä on se miten jäsenistön ja heidän perheensä tarpeet tulevat huomioiduksi ja että he saavat tarvitsemaansa tukea ja neuvontaa omasta asiantuntijaorganisaatiostaan. Yhdistyksen perustehtävänä on jatkossakin järjestää omaisille ja perheille tuki- ja neuvontatoimintaa, samoin tarjota vertaistuki-, ohjattua vertaistuki- ja ammattilaisten ohjattuja ryhmä-, perhe-, sopeutumisvalmennus- ja teemakurssitoimintaa.

Yhdistys toimii jatkossakin tiedonvälittäjänä, vaikutuskanavana, kouluttajana ja yhteistyön mahdollistajana omaisten ja hoitavien organisaatioiden välillä. Lisäksi toimitaan omaisten edunvalvojina ja roolin vahvistajina sekä tarjotaan heille keinoja oman selviytymisen tueksi. Samalla toimitaan uusien mielenterveystyössä tarvittavien toimintamallien etsijänä, kehittäjänä, juurruttajana ja arvioijana. Merkittävää on myös, että yhdistyksellä on omaa koulutus- ja materiaali tuotantoa ja myös sponsoreita työtä rahoittamassa.

Toimintavuoden keskeiset teemat

Alkuvuodesta 2009 käynnistyi Paula-projekti. Uuden projektin tavoitteena on edistää peruspalveluissa työskentelevien lapsiperhehoitajien osaamista ja herkkyyttä tukea perheitä varhain tilanteessa, kun vanhemmalla on mielenterveyden pulmia.

Vuosi 2009 oli Edvertti- projektin päätösvuosi. Projekti oli yhdistyksen suurin ja pisin projekti joka työllisti yhdessä vaiheessa jopa kahdeksan omais- ja perhetyöntekijää. Projekti oli yhdistyksen toiminnan kantavin peruspilari. Edvertti -perhetukikeskuksen tavoitteena oli kehittää ja tarjota vertaistukiryhmiä omaisille, jotka ohjattiin yhdistyksen ryhmiin tuki- ja neuvontapalvelujen kautta. Edvertti- hankkeessa kehiteltiin ja myös kokeiltiin vertaistukiryhmämalleja, jotka sopivat myös jatkossa muiden toimijoiden käyttöön, sekä tuotettiin oppaita ja materiaalia tulevien ryhmien käyttöön. Perhetukikeskuksen toiminta jakautui neljään hankkeeseen: Vertti1, Vertti 2, Vertti3 ja Vertti 4. Hankkeisiin liittyi myös koulutus- ja työnohjaustoiminta. Projektin päätyttyä, joutuu yhdistys vuonna 2010 jatkossa tarkoin harkitsemaan, mitä omais- ja perhetukitoimintoja voidaan ylläpitää jäljelle jääneillä resursseilla.

Edvertti perhetukikeskus hankkeesta järjestettiin Ongelma-ajattelusta tervehdyttäviin prosesseihin seminaari sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, joita paikalla oli 170 henkeä. Seminaarissa esiteltiin Ihmeelliset vuodet- ja Vertti-ryhmistä saatuja tuloksia. Näiden hankkeiden kautta on onnistuttu tuomaan uudenlaisia ryhmätyönmuotoja sosiaali- ja terveysalan kentälle. Menetelmät ovat tuoneet uudenlaista ennaltaehkäisevää otetta perheiden tukemiseen.

Tutkimusraportti ”Psykoedukatiivisten perheinterventioiden yhdentymisen kliiniseen työhön – psykiatrian ammattilaisten kokemuksia menetelmäkoulutuksen jälkeen” julkaistiin

Helsingissä 24.11.2009. Julkaisutilaisuuteen saapui 98 kutsuvierasta. Tutkimusraportti oli Omaisyhdistyksen ensimmäinen julkaisu monivuotisen kehittämishankkeen vaikuttavuudesta kohdeyhteisössä. Tutkimus toteutettiin RAY:n tuella v. 2008–2009. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat perhetyön yhdentymiseen kliiniseen työhön - hoitoyksikössä, menetelmäkoulutuksessa, perhetyön mallissa sekä työntekijän ammatillisissa tai henkilökohtaisissa ominaisuuksissa

Palveluohjauksen loppuseminaari toteutettiin syksyllä Kuntaliiton suuressa auditoriossa. Seminaariin osallistui 200 henkeä edustaen erilaisia palveluohjauksen asiakasryhmiä eri puolilla Suomea. Tärkeimpänä seminaarin antina pidettiin palveluohjauksen yleisestä yhteisestä perustasta käytyä keskustelua.

Omaisjäsenille ja yhteistyötahoille järjestettiin kohtaamisen päivä, jonka tarkoituksena oli voimaantumisen ja virkistyminen. Päivään osallistui 160 henkilöä.

Kaksipäiväiset omaistoiminnan neuvottelukuntien kehittämispäivät järjestettiin alueen yhteistyökunnille.

Yhdistyksen tarjoama koulutus, konsultointi ja työnohjaus yhteistyössä profami oy:n kanssa, on merkittävä asia yhdistyksen eri perhetyö- ja palveluohjausmallien eteenpäin viemisessä, ei pelkästään Uudellamaalla vaan myös valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti.

Leif Berg
toiminnanjohtaja

1. Hallinto

Yhdistyksen hallitukseen ovat kuuluneet

Marianna Sorvali puheenjohtaja

Margareta Nykgvist varapuheenjohtaja

Tony Hagerlund

Carmela Grasutis

Heidi Karuranta

Riitta Kittilä

Riitta Airos

Raila Saarnila yhdistyksen sihteeri

Ritva Jaakkola rahastonhoitaja ja sisäinen tilintarkastaja

Hallitus on kokoontunut kuusi kertaa. Johtoryhmään ovat kuuluneet: Marianna Sorvali sekä työntekijät Leif Berg, Liisa Tiitta ja Matti Inkinen. Yhdistyksen sääntömääräisessä kevätkokouksessa toimi puheenjohtajana Eino Kaasalainen ja syyskokouksessa Ella Hirsma. Tilintarkastajina toimivat Keijo Kauppinen, KHT ja Hannu Riippi, KHT. Sisäisenä tarkastajana toimi rahastonhoitaja Ritva Jaakkola.

2. Jäsenistö

Kertomusvuoden lopussa kokonaisjäsenmäärä oli 833.

3. Talous

Pääasiallisen rahoituksensa yhdistys on saanut Raha-automaattiyhdistykseltä yleis- ja projektivavustuksina. RAY:n, Helsingin-, Espoon- ja Vantaan kaupungin, avustukset on käytetty avustusehtojen mukaisiin toimintoihin. Yhdistyksen maksuvalmius on ollut hyvä.

4. Henkilöstö

Kertomusvuonna yhdistyksessä työskenteli 17 kokoaikaista työntekijää. Vuoden lopussa työntekijöitä oli 15. Yhdistyksessä oli lisäksi erikseen palkattuja ryhmien ohjaajia ja lastenhoitajia. Yhdistyksen työterveyspalvelut on tuottanut Helsingin kaupungin yritysterveydenhuolto. Työsuhde-etuina ovat olleet lounas- ja liikuntasetelit. Yhdistyksen työntekijät ovat voineet käyttää ulkopuolisia työnohjauspalveluita ja täydennyskoulutukseen on varattu talousarviossa määräraha.

Hallinto-, toimisto- ja jäsenpalvelut

Toiminnanjohtaja Leif Berg, talouspäällikkö Liisa Tiitta ja toimistonhoitaja Pirjo Haapamäki.

Kuntayhteistyö ja aluetoiminta

Aluetyöntekijä Eija Suominen ja aluetyöntekijä Sirpa Hirvonen.

Kotiosoitettutkimus

Projektivastaava Monica Johansson 31.5.2009 saakka.

Palveluohjaustutkimus

Projektivastaava Sauli Suominen.

Edvertti-perhetukikeskus

Vertti 1: projektipäällikkö Matti Inkinen ja hankevastaava Bitta Söderblom 31.1.2009 saakka.

Vertti 2: hankevastaava Tuula Seppänen ja projektityöntekijä Liisa Hietala

Vertti 3: Tuki- ja neuvontatyö hankevastaava Elisa Huuhtanen, työntekijät Anne Alakiuttu ja Merja Tuominen 31.5.2009 saakka.

Vertti 4: projektityöntekijä Teemu Ryhänen (20 vkt).

Paula-projekti

Projektivastaava Bitta Söderblom 1.2.2009 alkaen ja projektityöntekijä Niina Kaksonen 27.4.2009 alkaen.

5. Toimitilat

Yhdistyksellä on ollut vuokrattuna vuodesta 2005 lähtien 310 m²:n tilat osoitteessa Tukholmankatu 2. Yhdistyksen hallinnassa on toimistotiloja, koulutus- ja ryhmätila sekä tila yksilö- ja perhetapaamisille. Alueryhmät ovat toimineet yhteistyökuntien tiloissa.

Tuikku - Omaisten kohtaamispaikka

Tuikku on yhdistyksen jäsenten matalan kynnyksen periaatteella toimiva tila. Yhdistys vuokrasi 1.1.2008 alkaen toiminta- ja tapaamistilan Tuikku osoitteessa Tilkankatu 1. Tilassa on järjestetty koulutusta, ryhmätoimintaa ja asiakastapaamisia. Tilojen vuokrasopimus päättyi joulukuun viimeisenä päivänä.

6. Kansainvälinen toiminta

Osallistuttiin Nordic Forumiin: moniammatillinen yhteistyöfoorumiin ennaltaehkäisevistä työmenetelmistä.

Yhdistys teki tiivistä yhteistyötä Ruotsin Palveluohjauksen ammattijärjestö YPOS:sen sekä Ruotsin sosiaalihuollon palveluohjaustyöryhmän kanssa. Tukholmassa esiteltiin kahdessa eri seminaarilaisuudessa yhdistyksen ja yhteistyökumppaneiden palveluohjausmalleja.

Osallistuttiin Kaakkois-Suomen sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen Venäjän jatko yhteistyöhankkeeseen. Yhteistyöhanke oli Ulkoasianministeriön rahoittamana Mielenterveyspalveluiden kehittäminen Petroskoissa ja Pietarissa vuosina 2009 - 2011. Kansainvälistä yhteistyötä on jatkettu ensisijaisesti Petroskoin ja Pietarin julkishallinnon mielenterveyshankkeiden ammattilaisten ja järjestöjen kanssa.

Kansainvälistä yhteistyötä ja Vertti-ohjaajakoulutusta on tehty profami oy:n kanssa Ruotsissa Tukholman, Skellefteån ja Uppsalan kunta-alueilla.

Wienin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen opettaja ja opiskelijaryhmä kävivät tutustumassa yhdistyksen omais- ja perhetyöhön. Yhdessä THL:n kanssa järjestettiin Kreikasta tulleen psykiatrian tutkija- ja ammattiryhmälle koulutuspäivä yhdistyksen Psykoedukatiivisesta perhetyöstä ja Vertti-toiminnasta.

Osallistuttiin Liettuassa järjestettyyn European Federation of Associations of Families of People with Mental Illness (Eufami) kongressiin. Teemana The forgotten children, missä esiteltiin Vertti – perheryhmätoimintaa.

7. Edunvalvonta ja järjestötoiminta

Messut ja tapahtumat

Järjestettiin alueellisia tiedotusseminaareja sekä omaisille että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ympäri Uuttamaata. Osallistuttiin eri sairaala- ja kuntoutusyksiköiden järjestämiin omaisten päiviin.

Yhteistyökumppanit ja -hankkeet

Yhdistyksen organisoimia omaistoiminnan neuvottelukuntia on 23 yhteistyökunnassa. Neuvottelukunnat muodostuivat laaja-alaisesti eri tahojen työntekijöistä ja omaisista. Yhdistys järjesti 38 tiedotus- ja koulutustapahtumaa yhteistyökunnissa.

MTKL:n ja Finlands Svenska Psykosociala förbundenin järjestämässä eri valtakunnallisissa seminaareissa ovat yhdistyksen työntekijät osallistuneet luennoitsijoina.

Yhdistys on tehnyt laajaa yhteistyötä THL:n kanssa mm. Toimiva lapsi & perhe – hankkeessa. Yhteisvastuukeräyksen kautta yhteistyötä myös Mielenterveyden keskusliiton kanssa mallin kehittämisessä ja soveltamisessa

Taluspäällikkö (varsinainen jäsen) ja toiminnanjohtaja (varajäsen) ovat olleet yhdistyksen edustajina Niemikotisäätiön ja Lilinkotisäätiön hallituksissa. Taluspäällikkö on toiminut hallituksen jäsenenä Kiinteistö Oy Vanha Viertotie 24:n hallituksessa, jossa Ritva Jaakkola on ollut yhdistyksen nimeämänä jäsenenä.

Yhdessä Lilinkotisäätiön kanssa rakennutettu Vanhan Viertotien palvelutalo toimii Helsingissä.

Toiminnanjohtaja on toiminut Itä-Uudenmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen puheenjohtajana. Aluetoiminnan työntekijät ovat edustaneet yhdistystä Järvenpään ja Espoon klubitalojen johtokunnissa.

Yhdistys on kuulunut pääkaupunkiseudun puhelinauttajien yhteistyöverkostoon.

Yhdistys on osakkaana ruotsinkielisessä sosiaalipolitiikan osaamiskeskuksessa.

Miina Sillanpään Säätiö kustansi Omaiset mielenterveystyön tukena, Uudenmaan yhdistyksen ja Etelä-Suomen alueen jäsenille 3 kolmepäiväistä kuntoutusjaksoa. Kuntoutuksen järjesti Miinan Hoitolat Osakeyhtiön MH-valmennus. Kuntoutusjaksot toteutettiin elokuussa 2009 Siuntion Hyvinvointikeskuksessa. Kukin jakso toteutettiin 20 osallistujalle. Osallistumisen edellytyksenä oli Omaiset mielenterveystyön tukena, Uudenmaan yhdistyksen jäsenyys.

Yhdistys teki yhteistyötä Solaris-lomien kanssa. Loma oli tarkoitettu omaisille, joiden läheisellä on mielenterveyden pulmia. Lomatuen saajat valittiin sosiaalisin, terveydellisin ja taloudellisin perustein.

Vapaaehtoistoiminta

Yhdistyksen vapaaehtoistoiminnassa on ollut mukana omaisia ja läheisiä sekä henkilöitä, jotka haluavat edistää omaistoimintaa. He ovat olleet mukana järjestämässä toimintakeskuksen tapahtumia, antamassa asiantuntijalausuntoja, kertomassa omais- tai läheisnäkökulmastaan ja esiintymässä julkisesti erilaisissa tiedotusvälineissä sekä esittelemässä oppilaitoksissa ja erilaisissa tilaisuuksissa yhdistyksen ja keskusliiton toimintaa. He ovat myös olleet vertaistukihenkilöinä ja -ohjaajina yhdistyksen tiistaikahvilassa ja itseohjautuvissa omaisryhmissä. Yhdistyksen työntekijöitä ja vapaaehtoisia on osallistunut Keskusliiton järjestämiin Prospect-koulutuksiin.

Ulkoisen tiedottaminen

Verkkosivujen käyttäjämäärä on edelleen kasvussa.

Tiedottaminen jäsenistölle

Keskusliiton toimittama Labyrintti-lehti lähetettiin jäsenmaksunsa maksaneille jäsenille neljä kertaa. Lisäksi kaikille jäsenille lähetettiin kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä yhdistyksen toimintakalenteri. Yhdistyksen sääntömääräisistä kokouksista tiedotettiin jäsenkirjeillä kaksi kertaa.

8. Koulutus- ja julkaisutoiminta – profami oy

Yhteistyössä yhdistyksen kanssa profami oy on järjestänyt koulutuspäiviä ja työnohjausta eri työyhteisölle. Yhdistyksen omistama profami oy on toiminut kouluttaja- ja työnohjaajayrityksenä ja kustannusyhtiönä. Yhtiö on tuottanut sosiaali- ja terveydenhoitoalan työntekijöille, eri järjestöjen henkilökunnalle ja työyksiköille koulutus- tai seminaaripäiviä sekä työnohjausta aiheista: Psykoedukaatio – koulutuksellinen perhetyö, Vertti-malli eli Lapsi omaisena – miten tukea perhettä. Miten huomioida psyykkisen toimintakyvyn häiriöt kuntoutuksessa.

Vertti-mallin työkirjan sekä työmallin uudistetut julkaisut (ruotsinkieliset julkaisut) tehtiin julkaisusopimus Mareldin (Ruotsi) kirjayhtymän kanssa.

Vertti-malliin liittyviä koulutuspäiviä järjestettiin Tukholman psykiatrian sekä sosiaalialan henkilökunnalle. Järjestäjinä olivat Socialtjänstförvaltningen, Ersta Psykiatriska Kliniken ja Ersta Sköndal Högskolan.

9. Muu koulutus ja tiedotustoiminta

Luentoja psykoedukatiivisesta perhetyöstä, Vertti – ja Lapsi omaisena -teemasta ja palveluohjauksesta on pidetty omais- ja mielenterveysjärjestöjen sekä muiden yhteistyökumppaneiden järjestämällä seminaaripäivillä. Kuntien terveydenhuolto- ja sosiaalialan oppilaitosten aikuisopiskelijoille ja ammattiin valmistuville opiskelijoille luennoitiin omaisten näkökulmasta psykiatrisessa hoidossa teemana: Mitä perheessä tapahtuu kun yksi sen jäsenistä sairastuu.

Oikeuspsykiatrian sairaanhoitajille järjestetyillä koulutuspäivillä Pitkäniemen sairaalassa luennoitiin perheohjauksesta. Osallistuttiin Niuvanniemen sairaalan omaistenpäivälle, missä luennoitiin perhetyöstä. Luennoitiin Vaasan sairaanhoitopiirin järjestämille omaisten ja ammattilaisten päivillä, psykoedukatiivisista perhemenetelmistä.

10. Ryhmätoiminnot, yleisötilaisuudet, kurssit ja retket

Omaisten keskusteluryhmät ja ohjatut vertaistukiryhmät järjestettiin omaisille toimintakeskuksessa.

Teemailtoja järjestettiin 12 yhdistyksen tiloissa. Luentoja kautta käytiin läpi sairauden taustoja ja omaisten kokemuksia. Luennot olivat kaksiosaisia, ensimmäisissä osissa käsiteltiin sairautta ja toisessa sairauden vaikutusta perheeseen.

Omatoimisia keskusteluryhmiä on käynnistynyt pääasiassa kuntoutumis- ja virkistyskursien seurauksena. Ammatillisesti ohjattuja ryhmiä ja depressiokouluja sekä tiistaikahvilaa ohjasivat yhdistyksen työntekijät tai erikseen ohjaustehtävään palkatut mielenterveysalan ammattilaiset. Viikonloppu- ja perhekurssuja pitivät yhdistyksen omat työntekijät. Retkipäivissä ja Ilonan päivän -tapahtumassa oli jäsenten lisäksi mukana myös työntekijöitä. Yleisötilaisuuksia pidettiin kuusi ja niissä käsiteltiin mielenterveyteen liittyviä asioita. Tilaisuuksissa luennoivat asiantuntijat ja yhdistyksen työntekijät. Ryhmät, opintopiirit ja yleisötilaisuudet ovat osallistujille maksuttomia. Muista tapahtumista peritään omavastuuosuudet, jotka ovat 25–50 % tilaisuuden hinnasta.

Yhdistyksen toimintavuoden tilastoa	Kokoontumiskerrat	Käyntikerrat
Koulutus- ja tiedotustoiminta	80	
Luennot	6	218
Ohjatut ryhmät	19	98
Seminaarit	4	628
Virkistyspäivät ja retket	2	105
Kurssipäivät	8	96
Asiakas- ja perhetapaamiset	156	197
Omaispuhelut		871
Tuikun erilliset tapahtumat	176	645

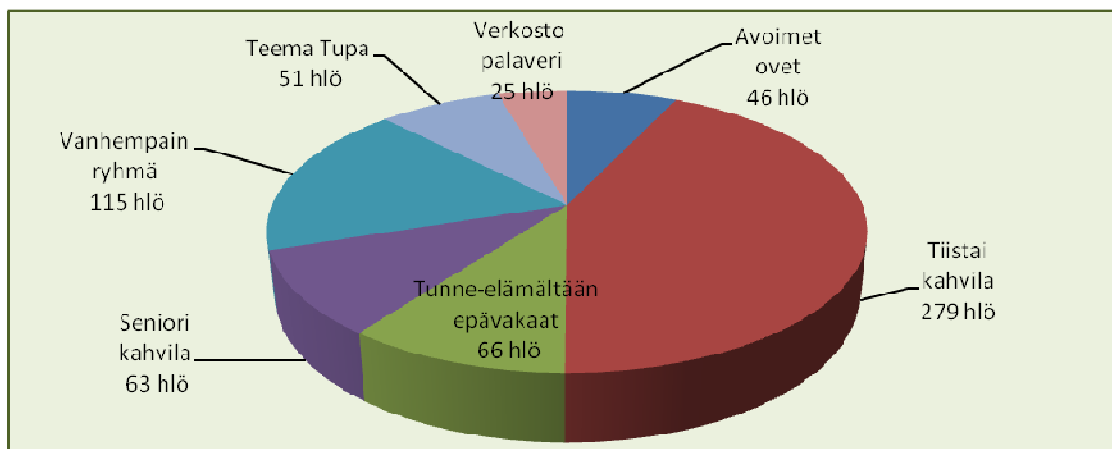
Alueyön ja hankkeiden tilastoa	Kokoontumiskerrat	Käyntikerrat
Alueelliset tapahtumat (tilasto 1)	218	2774
Vertti 1 (tilasto 2)	46	2
Vertti 2 (tilasto 3)	27	486
Vertti 3 (tilasto 4)	97	780
Vertti 4 (tilasto 5)	23	390

Yhdistyksen tiloissa ja toiminta-alueella kokoontuu erilaisia vertaistukiryhmiä joissa ohjaajina toimii vapaaehtoisia vastuuomaisia., esim. ”Korpilampi-ryhmä” viisi kokoontumiskertaa ja mukana keskimäärin kahdeksan omaista per ryhmä. Senioriryhmä kokoontui 40 kertaa ja mukana keskimäärin yhdeksän omaista per ryhmä.

Tuikkutoiminta

Omaisten kohtaamispaikka Tuikku oli matalan kynnyksen paikka, jossa järjestettiin omaisille ryhmiä. Ryhmien lisäksi toimintaan kuului puhelinneuvontaa ja yksilötapaamisia kerptomusvuoden aikana. Toimintavuoden aikana osa tiistaikahviloista hoidettiin vapaaehtoisten omaisten toimesta. Tuikun tiloissa kokoontuva senioriryhmä toimi omaehtoisesti ryhmäläisten toimesta.

Tuikun toiminta 2009

11. Omaisjärjestöjen keskusliitto

Yhdistys on keskusliiton jäsen. Yhdistyksen edustajana keskusliiton hallituksessa oli yhdistyksen puheenjohtaja Marianna Sorvali.

ALUETYÖN KÄYNNISTÄMINEN JA KEHITTÄMINEN AK 3

Keskeisimmät tavoitteet

Toiminnan tavoitteena oli muodostaa ja ylläpitää Uudenmaan alueen kuntien, seurakuntien, oppilaitosten, järjestöjen ja kuntien luottamusmiessjohdon kanssa yhteistyöverkostoja (omaistoiminnan neuvottelukuntia) omaistoiminnan kehittämiseksi sekä järjestää kaksipäiväiset kaikkien neuvottelukuntien yhteiset kehittämispäivät. Tavoitteena oli osallistua ja vaikuttaa kuntien mielenterveystyön kehittämiseen työryhmissä järjestöosaajana. Tavoitteena oli järjestää Uudenmaan alueella tiedottavaa ja kouluttavaa toimintaa alan henkilöstölle ja kuntalaisille sekä mahdollistaa kuntalaisen äänen kuuluminen.

Tavoitteena oli kehittää, ylläpitää ja arvioida omaisryhmiä Uudenmaan alueella, jotta toiminta vastasi omaisten tarpeita. Tavoitteena oli järjestää omaisryhmien vastaaville koulutusta, työhajausta ja virkistystä. Tavoitteena oli pitää omaisille teemailtoja ja virkistyspäiviä yhteistyössä kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kanssa sekä järjestää omaisille kolmiosaisia elämänhallintakursseja, jotka edistävät omaisten hyvinvointia. Tavoitteena oli tehdä jäsenkysely omaistoiminnan kehittämiseksi.

Keskeisimmät tulokset

Omaistoiminnan neuvottelukunnat nostivat keskusteluun omaistyöhön ja yleensä mielenterveystyöhön liittyviä tarpeita sekä toteuttivat konkreettista toimintaa eri viranomais- tahojen yhteistyönä. Kunnissa pidettiin luentosarjoja, seminaareja, paneeleja, tiedotus- ja koulutustilaisuuksia sekä edistettiin alueen kuntien mielenterveystyön kehittämistä.

Neuvottelukunnat kokoontuivat kahdesta viiteen kertaan vuodessa. Kaikkiaan kokouksia oli 31 ja niissä osallistujia 258. Neuvottelukunnat muodostuivat laajasti eri tahojen työntekijöistä, kuntoutujista ja omaisista. Kokouksista tehtiin muistio laajaan jakeluun. Neuvottelukunnista muodostuneita työryhmäkokouksia oli lisäksi 10 ja niissä osallistujia 44. Neuvottelukunnat toimivat Hyvinkäällä, Järvenpää -Tuusulassa, Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Lohjalla ja Mäntsälässä. Karjaan, Riihimäen ja Porvoon neuvottelukunnissa oli mukana myös ympäristökunnat. Tulevalle vuodelle toimintaa valmisteltiin Sipooseen. Pidettiin kaksipäiväiset kaikille neuvottelukunnille kohdenneet kehittämispäivät, joiden teemoina olivat Kaste-ohjelma, perheiden kanssa tehtävä työ, järjestöjen ja kuntien yhteistyö sekä vuoropuhelun merkityksestä.

Oltiin mukana kuntien ja järjestöjen työryhmissä.

Viettiin kuntayhteistyön mallia muihin omaisyhdistyksiin ja järjestöihin.

Alueelliset omaisryhmät olivat yhteistyössä kuntien, säätiöiden ja seurakuntien työntekijöiden kanssa ohjattuja vertaistukiryhmiä, joissa omaiset saivat tietoa, tukea, toivoa ja virkistystä. Ryhmänohjaajina toimi 48 ammattilaista. He pitivät ryhmiä joko yksin tai pareittain kerran kuukaudessa omissa työyksiköissään. Pidettiin yhteyttä ryhmävastaaviin ja tarjottiin ohjausta ryhmien pidossa ja järjestelyasioissa. Laadittiin jokaiselle ryhmälle omaisryhmäesitteitä, toimitettiin ryhmävastaaville maksuttomia julkaisuja ja oppaita, joita hyödynnettiin ryhmissä.

Järjestettiin työhajauspäivä ja kolme koulutuspäivää, joiden aiheita olivat psyykkiset toimintakyvyn häiriöt, yhteistyö verkoston kesken ja auttamistyössä jaksaminen. Tarjottiin kauden päätteeksi ryhmävastaaville hyvinvointi-ilta.

Omaisryhmiä pidettiin 11 kunnassa. Ryhmät kokoontuivat kerran kuukaudessa ja niissä oli yhteensä 912 käyntiä. Käytiin säännöllisesti ryhmissä ja pidettiin luentoja omaisille. Tiedo-

tettiin omaisille kursseista ja koulutustilaisuuksista. Omaiset olivat yhteydessä ja kyselivät runsaasti eri paikkakuntien omaisryhmistä sekä toiminnoista.

Järjestettiin yhteistyössä Moniäänisten kanssa luentoja koko Uudenmaan alueella omaisille.

Järjestettiin omaisille keväällä ja syksyllä kolmiosainen elämänhallintakurssi. Järjestettiin omaisjäsenille ja yhteistyötahoille kohtaamisen päivä, jonka tarkoituksena oli voimaantuminen ja virkistyminen. Päiville osallistui 160 henkilöä.

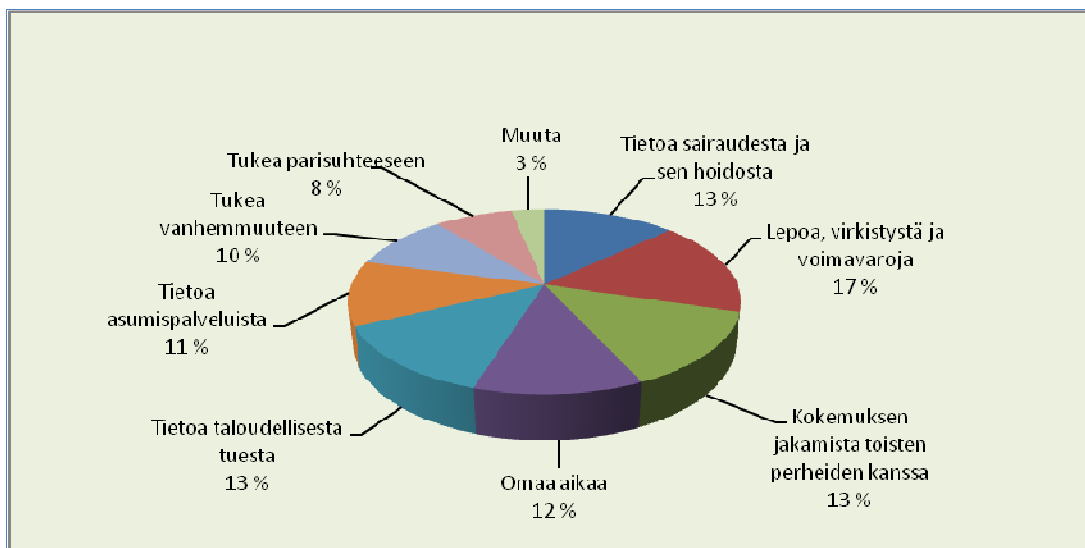
Tehtiin jäsenkysely, jonka pohjalta suunniteltiin yhdistyksen toimintaa.

Jäsenkyselyn tuloksia:

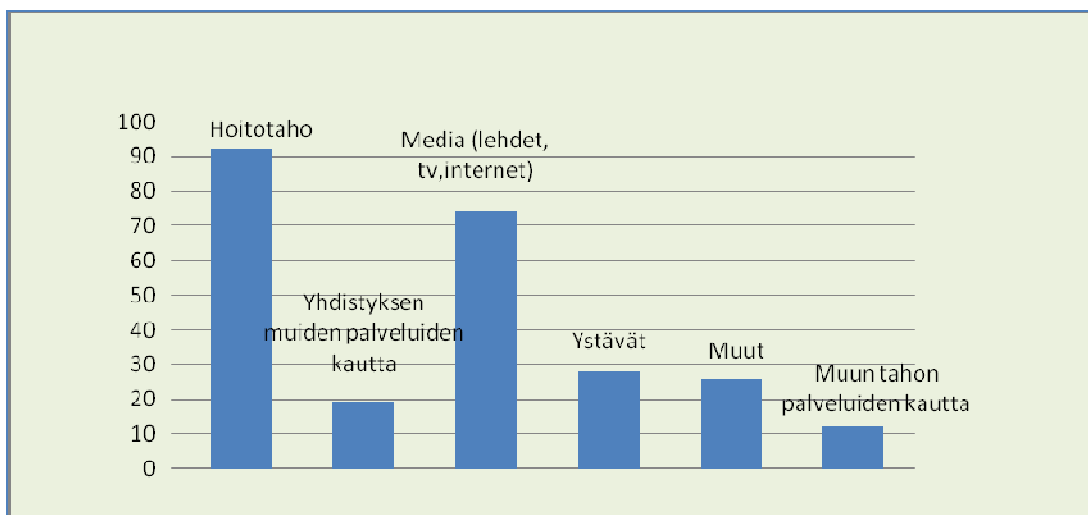
Jäsenkysely lähetettiin lokakuussa 2008 kaikille yhdistyksen jäsenille (yht. 867). Kyselyyn vastasi 271 henkilöä. Vastausprosentti oli 30.8.

Kyselyyn vastanneista omaisista 51 % läheinen sairastaa skitsofreniaa. Seuraavaksi yleisin sairaus oli kaksisuuntainen mielialahäiriö ja kolmanneksi masennus. Suurimmalla osalla (67 %) jäsenistämme oli psyykkisesti sairastunut aikuinen lapsi. Seuraavaksi yleisin oli sairastunut puoliso, joita oli 15 % vastanneista.

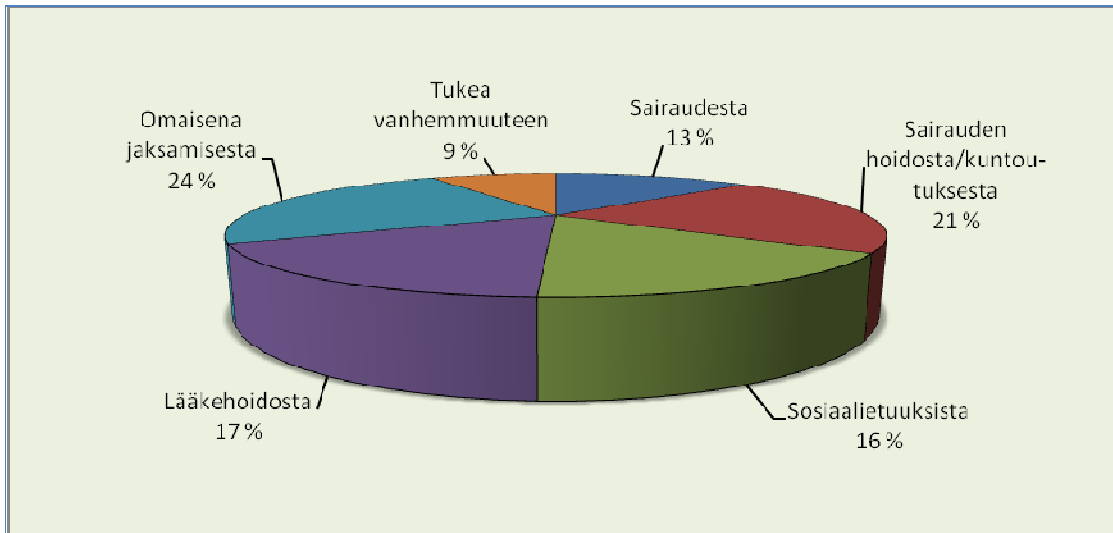
1. Minkälaista tukea haluaisitte saada itsellesi omaan/läheisesi sairauteen liittyen?

2. Mitä kautta saitte tietää omaisyhdistyksen toiminnasta?

Vastaajien keski-ikä oli 59 vuotta ja psyykkisesti sairastuneen läheisen keski-ikä oli 41 vuotta. Nämä luvut voivat kertoa siitä, että noin 10–20 vuotta sitten, ei vielä hoitotahoilla osattu kerrottu omaisille yhdistyksestämme. Kuitenkin haasteenamme on edelleen viedä tietoa yhdistyksemme toiminnasta hoitotahoille.

3. Mistä tarvitset tietoa?

25 % omaisista kokee tarvitsevansa eniten tietoa omasta jaksamisestaan. Järjestämme erilaisia ryhmiä, kurseja ja luentoja, joissa omaisten jaksaminen huomioidaan. Pidämme tämän kevään aikana yleisluentoja, joissa on otettu huomioon omaisten toiveet mm. tässä kyselyssä ilmenneistä tarpeista.

Kartoitimme myös vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita ja heitä oli 17 % vastaajista. Kutsuimme nämä vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet 4.5.09 yhteisen iltapäivään, jossa keskustelimme tulevasta toiminnasta.

Järjestettiin ammattilaisille ja kuntalaisille 15 koulutus- ja tiedotustilaisuutta ja niissä oli 665 osallistujaa. Omaisille kohdennettuja tapahtumia oli 23 ja niissä oli 644 osallistujaa.

Tuotiin omais- ja perhenäkökulmaa esille alan oppilaitoksissa luentoja ja yhteistyöpäivien merkeissä ja ohjattiin opiskelijoita päättötöiden tekemisessä.

Selvitys tavoitteiden ja tulosten oleellisista eroista

Kahdelle työntekijälle suunniteltu toiminta toteutui suunnitellusti. Ei kuitenkaan voitu vastata riittävästi omaisten tiedon ja tuen tarpeisiin sekä yleisen tiedotuksen ja koulutuksen tarve olisi ollut suurempi. Kuitenkin koulutusten ja tiedotustilaisuuksien määrä oli kasvanut mittavasti edellisvuoteen verrattuna.

Tulosten arviointimenetelmät

Omaistoiminnan neuvottelukuntien yhtenä tehtävänä oli käydä arviointikeskustelua ja suunnittelua tulevalle vuodelle, jotta toiminta kehittyi ja painottuu keskeisimpiin asioihin. Neuvottelukunnat myös sitoutuivat työstämään vuonna 2010 tehtävää julkaisua kuntayhteistyöstä. Neuvottelukuntien kehittämispäiviltä ja omaisryhmävastaavien koulutus- ja työnohjauspäiviltä koottiin kirjallinen ja suullinen palaute toimintojen kehittämiseksi.

Arvioitiin toimintaa asiakkailta kerättyjen palautteiden ja jäsenkyselyn perustella, jonka pohjalta suunniteltiin toimintaa. Työnohjauksessa käytiin arvioivaa keskustelua.

Käytettävissä olleet voimavarat

Toiminta työllisti kaksi alueellista työtä tekevää työntekijää. Neuvottelukuntien työskenteilyyn ja siitä seuranneisiin työryhmiin viranomaistahot osallistuivat virkatyönään. Kuntien, säätiöiden ja seurakuntien työntekijät pitivät omaisryhmiä osana virkatyötään.

Kunnat, seurakunnat ja oppilaitokset antoivat veloituksetta tiloja yhdistyksen järjestämien ryhmien, kokousten, seminaarien sekä tiedotus- ja luentotilaisuuksien järjestämiseen. Kuntien eri tahojen antama työpanos ja maksuttomat tilat antoivat merkittävän lisän yhdistyksen resursseihin.

Omaiset suunnittelivat ja toteuttivat vapaaehtoisvoimin virkistystoimintaa: luontoretkiä, teatteria, oopperaa ja Tallinnan matkan. Omaiset ohjasivat vertaistukiryhmiä ja iltakahvilaa. Yhteistyössä ammattilaisten kanssa he olivat mukana luennoilla ja tilaisuuksissa kokeuskouluttajina.

Ammattikorkeakoulun opiskelijat tekivät yhdistykselle opinnäytetöitä.

Tilasto 1	Kokoontumiskerrat	Henkilöiden määrä
Neuvottelukunnat (10)		
Kokoukset	31	258
Työryhmäkokoukset	10	44
Kehittämispäivät (2 pv)	1	62
Ryhmävastaavien koulutus	4	82
Koulutus- ja tiedotustapahtumat	15	665
Omaistoiminta		
Alueelliset omaisryhmät (17)	126	912
Omaistapahtumat	23	644
Vapaaehtoistoiminta	4	63
Kurssit	4	44

EDVERTTI-PERHETUKIKESKUS C 16

VERTTI 1: KUN VANHEMPI SAIRASTAA JA LAPSI ON OMAISENA

Keskeisimmät tavoitteet

Kohderymänä ovat lapsiperheet, joiden vanhemmilla on mielenterveyden ongelmia. Vanhemman mielenterveyden ongelmat ovat tutkitusti riskitekijä lapsen kehitykselle. Tavoitteena on ennaltaehkäistä lasten sairastumista ja tukea lapsen, vanhemman ja perheen selviytymistä ennaltaehkäisevillä interventioilla, joissa keskitytään vertaistukiryhmien ja perhekurssitoiminnan käynnistämiseen ja implementointiin.

Keskeisimmät tulokset

Vertti 1 -hankkeen yhteistyöalueina ovat olleet Helsingin kaupungin eteläinen, pohjoinen ja itäinen suurpiiri. Helsingin pohjoisella alueella toteutui yksi Vertti-ryhmä. Espoon Lepävaarassa ryhmiä oli kaksi, Vantaan Myyrmäessä toteutui kaksi ryhmää ja Korsossa yksi. Keväällä toteutui syksyn 2008 perhekurssin toinen jakso.

Syyskuussa järjestettiin Vertti-ohjaajien tapaaminen, johon osallistui 15 ohjaajaa. Tapaamisessa arvioitiin Vertti-toimintaa. Keskustelu litteroitiin ja sen pohjalta saatuja tietoja käytetään loppuraportissa toiminnan arvioinnissa. Tapaamisessa sovittiin myös Vertti-ohjaajien tapaamisten jatkamisesta.

Syksyllä järjestettiin Vantaan, Espoon ja Helsingin sosiaali- ja terveystoimen työntekijöille kolmipäiväinen ryhmäohjaajien koulutus, johon osallistui 17 työntekijää.

Edvertti-perhetukikeskuksen loppuseminaarissa *Ongelma-ajattelusta tervehtyttäviin prosesseihin* esiteltiin Vertti-ryhmämallia ja niistä saatuja kokemuksia. Seminaariin osallistui 170 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista.

Työnohjauksessa ja konsultaatioiden ja koulutuksen toteutukseen on tehty yhteistyötä Paula-projektin työntekijöiden kanssa. Vertti-toiminnan jatkon kannalta on tärkeää, että yhdistyksen Paula-hankkeen kautta voidaan tukea käynnistyneitä ryhmiä. Vertti-ryhmän ohjaajien koulutusta on järjestetty yhteistyössä Paula-hankkeen ja profami oy:n kanssa.

Projektipäällikkö oli jäsenenä Mielenterveyden keskusliiton Ehjä lapsen mieli -hankkeen ohjausryhmässä.

Yhdessä Stakesin Toimiva lapsi & perhe -hankkeen kanssa julkaistuja oppaita toimitettiin postikuluja vastaan koko Suomeen. *Miten autan lastani* -opasta lähetettiin 12000 kpl ja *Mikä meidän vanhempia vaivaa* -opasta lähetettiin 9000 kpl.

Avoin Aikuiset lapsiomaiset (ALO) -vertaisryhmä, jatkoi kokoontumisiaan ja se on löytänyt paikkansa omaisyhdistyksen toiminnassa.

Yhteistyökumppanit

THL:n Toimiva lapsi & perhe -hankkeen kanssa on tehty yhteistyötä, josta näkyvin osa on *Miten autan lastani* ja *Mikä meidän vanhempia vaivaa* -oppaiden jakelu. Yhteistyön kautta Vertti-ryhmämalli ja -perhekurssit ovat saaneet näkyvyyttä. Perhekurseja on toteutettu yhteistyössä Suomen lastenhoitoyhdistyksen Högsandin kurssikeskuksen kanssa. Tärkeimmät yhteistyökumppanit ryhmien toteutuksessa olivat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit. Espoossa HUSin aikuispsykiatria osallistui ryhmien ohjaukseen yhden työntekijän panoksella. Yhteistyötä on tehty myös Mielenterveyden keskusliiton Ehjä lapsen mieli -hankkeen kanssa.

Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista

Perhekurssien osalta tavoitteena oli saada toiminta Kelan rahoittaman kuntoutustoiminnan piiriin. Yhteistyössä Suomen lastenhoitoyhdistyksen kanssa haettiin Kelalta rahoitusta kursseille. Kela ei kuitenkaan hyväksynyt tarjousta, joten tältä osin emme saavuttaneet tavoitetta. Perhekurssitoiminnan jatkon osalta tarvitaankin rahoitusta, jotta toimintaa voidaan jatkaa.

Ryhmien käynnistäminen on aikaisempienkin kokemusten perusteella haasteellista. Vantaalla Korson ryhmään ei löytynyt riittävästi perheitä. Taustaryhmä jatkoi työtään ja syksyn aikana saatiin koottua perheet tammikuussa 2010 alkavaan ryhmään.

Helsingin alueella toteutui ainoastaan yksi ryhmä Pohjois-Helsingissä. Vuodelle 2010 on kuitenkin suunnitteilla ryhmiä eteläiselle, pohjoiselle ja itäiselle alueelle.

Tulosten arviointi

Ryhmä- ja kurssitoiminnan arviointiin liittyviä vanhempien puhelinhaastatteluja tehtiin syksyllä, syksyn 2007 ja kevään 2008 Vertti-ryhmästä sekä vuosien 2007 ja 2008 perhekurseista. Haastattelut saadaan tehtyä loppuun helmikuussa 2010. Toimintaa arvioidaan vanhempien täyttämän arviointilomakkeen pohjalta. Ohjaajien palautteita kerättiin ryhmähaastattelusta, joka litteroitiin. Arviot niin vanhemmilta kuin ohjaajilta ovat olleet myönteisiä. Alustavat tulokset antavat viitteitä, että saavutetut tulokset ovat tavoitteiden suuntaisia. Arvio julkaistaan loppuraportin yhteydessä. Oman arvion lisäksi Edvertti-perhetukikeskushankkeesta tehdään ulkoinen arviointi.

Käytettävissä olleet resurssit

Vertti 1:n toiminnasta vastasi Edvertti-perhetukikeskuksen projektipäällikkö. Vuoden alussa toinen Vertti 1 -hankkeen työntekijöistä siirtyi yhdistyksen uuteen Paula-hankkeeseen. Vertti 2 -hankkeen projektivastaava osallistui ohjaajana Vantaan Myyrmäen Vertti-ryhmään aikuisryhmän ohjaajana. Yhteistyökumppanit, Espoon, Helsingin ja Vantaan

kaupungit, osallistuivat ryhmien toteutukseen vastaamalla tiloista ja ryhmäohjaajien työpanoksesta. Espoossa Leppävaaraan kevään ja syksyn ryhmään osallistui sairaanhoitaja HUSin aikuispsykiatriasta.

Paula-hankkeen työntekijä osallistui ohjaajana Korson kevään ja syksyn Leppävaaran ryhmään. Vertti-ryhmien ohjaamiseen osallistui Vertti 1 -hankkeesta yksi työntekijä ja Vertti 2 -hankkeesta yksi työntekijä.

Tilasto 2	
Koulutus ja työnohjaus	
Vertti-ohjaajakoulutus 3pv	17
Ongelma-ajattelusta tervehdyttäviin prosesseihin seminaari	150
Opiskelijoiden opintokäynnit 4	50
Vertti-työnohjaukset	7

Vertti-ryhmät		Van- hempia	Lap- sia	Psyk.pkl	Lastensuojelu	Perheneuvo- lat	Yhdistyk- sen työnte- kijät
Helsinki pohjoinen kevät	10	5	6	1	4		
Myyrmäki kevät	10	5	6		2	1	Vertti 1/1
Myyrmäki syksy	10	5	6		2	1	Vertti 2/1
Leppävaara kevät	10	4	5	1	1	3	
Perhekurssit				Ohjaajat			
Högsand 3 pv		10	12	5			Vertti 1/1

VERTTI 2, KUN LAPSI SAIRASTAA

Keskeiset tavoitteet

Vertti 2- hankkeen tavoitteena oli kehittää ja tarjota palveluita perheille, joissa alaikäinen lapsi tai nuori oireilee tai sairastaa psyykkisesti. Vanhemmille tarjottiin mahdollisuus osallistua kahteen erilaiseen ryhmään;

1. Ammattilaisten ohjaama vertaistukiryhmä sekä
2. Strukturoitu Ihmeelliset vuodet - vanhemmuusryhmä

Jälkimmäisessä, strukturoidusti ohjatussa ryhmässä, kohderyhmänä olivat 2 – 10 vuotiaiden käytöshäiriöisten lasten vanhemmat. Ohjelma perustuu yhdysvaltalaisen psykologian professorin Carolyn Webster - Strattonin kehittämään oppimisteoreettiseen menetelmään. Keskeisenä tavoitteena oli tarjota vanhemmille ja alan ammattilaisille keinoja ja työkaluja kohdata sekä tukea käytöshäiriöisiä lapsia. Toisena tavoitteena oli edistää intervention juurruttamista julkisiin palveluihin

Keskeiset tulokset

Toimintavuonna jatkettiin edellisen vuoden puolella alkanutta Ihmeelliset vuodet - vanhemmuusryhmää ja lisäksi järjestettiin yksi uusi IV- vanhemmuusryhmä keväällä 2009. Yhteensä näihin ryhmiin osallistui 14 vanhempaa. Syksyllä 2009 järjestettiin vanhempien vertaisryhmä, johon osallistui neljä vanhempaa. Toimintavuoden aikana järjestettiin yksi ryhmänohjaajakoulutus sekä yksi konsultaatiopäivä. Lisäksi toimintavuoden loppupuolella järjestettiin Edvertti- hankkeen loppuseminaari, johon myös Vertti 2-hanke osallistui. Loppuseminaarissa oli 150 osallistujaa.

Ihmeelliset vuodet –ohjelman juurruttaminen jatkui toimintavuoden aikana tehokkaasti. Ohjelma on levinnyt erityisen hyvin perheneuvolatyöhön. Helsingin kaupungin perheneuvola jatkoi innovaatiohanketta, jonka avulla Ihmeelliset vuodet vanhemmuustaitoryhmiä juurrutettiin työmalliksi perheneuvolaan. Perheneuvolan itäinen alueyksikkö toimi inno-

vaatiohankkeen käynnistäjänä ja hankki muun muassa tarvittavat ohjelmamanuaalit ja muun materiaalin sekä koulutti henkilöstöään. Helsingin perheneuvolassa toiminnasta pyritään tekemään jatkuvaperustaista niin, että Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaitoryhmiä ohjataan kaikissa Helsingin perheneuvoloissa keväällä ja syksyllä. Vertti 2 - hankkeen työntekijät osallistuivat Helsingin kaupungin perheneuvolan innovaatiohankkeen ohjausryhmään koko vuoden 2009 ajan.

Myös Turun ja Espoon perheneuvoloissa on koulutettuja ohjaajia ja ryhmiä on suunnitella. Vaasassa lastensuojelulaitoksessa tehtiin vanhemmuusryhmästä hyvät käytännöt Bikva - tutkimus Stakesin kanssa yhteistyössä. Ryhmiä on ohjattu myös muualla Suomessa, esimerkiksi Tammisaarella ja Jyväskylässä. Vertti 2 -hankkeen työntekijät esittelivät ja luennoivat Ihmeelliset vuodet -ohjelmaa erilaisissa tilaisuuksissa ja tapaamisissa yhteistyötahojen kanssa.

Lions ladyt tukivat hanketta jälleen pienellä rahoituksella. Tällä rahoituksella järjestettiin yksi ylimääräinen konsultaatiopäivä koulutetuille ryhmänohjaajille.

Tulosten arviointimenetelmät

Ihmeelliset vuodet –vanhemmuusryhmäohjelma sisältää arviointilomakkeita, joilla ryhmätoiminnan tuloksellisuutta voidaan mitata vanhempien arvioimana. Ryhmänohjaajakoulutuksen saaneilta kerättiin kyselylomakkeella palautetta koulutuksesta ja vanhemmuusryhmien ohjauksesta. Kaikki Ihmeelliset vuodet ohjelmasta kerätyt palautteet sekä kyselylomakkeiden ja haastatteluiden tiedot koottiin vuoden 2009 lopulla valmistuvaan loppuraporttiin.

Käytettävissä olleet resurssit

Hankeosion vastaavana työntekijänä toimi 2009 sosiaalipsykologi sekä projektityöntekijänä nuorisotyöntekijä / perheterapeutti. Ohjausryhmä ei kokoontunut enää vuoden 2009 aikana.

Vuoden 2009 vanhempainryhmät ja seminaari

Tilasto 3	Määrä	Osallistujat	Edvertin työntekijät	Yhteistyökumppanit
Vertaistukiryhmä vanhemmille	1 ryhmä yht.7 kertaa	yhteensä 4 vanhempaa	1	
Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät	2 ryhmää yht. 20 kertaa	yhteensä 14 vanhempaa	2	Hgin sosiaalivirasto, Läntinen perhekeskus

Koulutus

Hanke järjesti toimintavuoden aikana yhteistyössä profami oy:n kanssa yhden Ihmeelliset vuodet – ryhmäohjaajakoulutuksen ja yhden konsultaatiopäivän alan ammattilaisille. Näihin koulutuksiin osallistui yhteensä 46 alan ammattilaista. Kouluttajana toimi professori Judy Hutchings Bangorin yliopistosta, Walesista.

Hankkeen yhteistyössä profami oy:n kanssa järjestämä ryhmänohjaajakoulutus ja konsultaatiopäivä 2009

Aihe	Määrä	Osallistujat	Edvertin työntekijät	Yhteistyö -kumppanit
Ryhmänohjaaja-koulutukset	1 x kolmen päivän koulutus	25 henkilöä		Psykol. prof. Judy Hutchings, Bangorin yliopisto, Wales
Konsultaatio	1 x yhden	21 henkilöä		Psykol. prof. Judy Hut-

	päivän koulu- tus		3	chings
--	----------------------	--	---	--------

VERTTI 3. TUKIVERTTI

Keskeisimmät tavoitteet

Tuki- ja neuvontapalvelu tarjoaa mielenterveyden ongelmista kärsivien henkilöiden omaisille tietoa psyyken sairauksiin ja häiriöihin liittyvistä asioista. Tavoitteena on, että omaisen tulee omassa tilanteessaan ajallaan autetuksi tarvitsemallaan tukimuodolla. Tukimuotoja ovat omaistapaamiset, puhelinauttaminen, erilaiset vertaistukiryhmät ja eriaiheiset omaisten kurssit. Tavoitteena on myös se, että omaisen saisi tarvitsemansa avun ja tuen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Omaisen voi varata ajan omaistapaamiseen yksin tai yhdessä perheensä kanssa. Tapaamisissa käydään yhdessä läpi läheisen psyykkisen sairastumisen aiheuttamia tunteita ja kokemuksia, joita sairaus omaisissa herättää. Hankkeen keskeisin tavoite on tukea omaisten omaa jaksamista arjen muuttuneiden tilanteiden keskellä.

Tuki- ja neuvontapalvelun kautta ohjataan omaisia osallistumaan yhdistyksen muuhun toimintaan. Tavoitteena on vuonna 2009 ollut kehittää koko omaispalvelun sisältöä. Hyväksymis- ja omistautumisterapiasta (HOT) on otettu käyttöön niitä osia, joista on katsottu olevan hyötyä omaisen omassa prosessoinnissa. Kurssimuotoista HOTia on koko ajan kehitetty paremmin omaisia auttavaksi malliksi. HOT-mallintaminen tuki- ja neuvontapalvelussa on ollut osa hankevastaavan koulutusta Tampereen yliopistossa professori Raimo Lappalaisen ja opettaja Lauri Parkkisen opastuksella.

Keskeisimmät tulokset

Tuki- ja neuvontapalvelu toteutti omaistapaamisia ja vastaanotti omaispuheluita. Vuoden alusta puhelinaika oli keskiviikkoisin klo. 9.00–11.30. Hankevastaava ohjasi kevään ajan Lohjan alueen omaisryhmää. Hankkeessa toteutui kaksi HOT-kurssikokonaisuutta, jotka molemmat koostuivat kolmesta viikonlopusta, yhteensä kuusi viikonloppukurssia. Kevään aikana toteutui depressiokoulu, joka oli tarkoitettu masennusta ennaltaehkäisevänä ryhmänä omaisille. Hankkeessa toteutettiin omaisten voimavaraviikonloppu Tallinnassa. Helmi ry:n vapaaehtoisia puhelinauttajia koulutettiin työhönsä neljä kertaa. Erilaisissa alueella toimivissa omaisten vertaistukiryhmissä vierailtiin kertomassa hyväksymis- ja omistautumisterapiasta (HOT). Työntekijät vierailivat useissa kuntoutujien oireiden hallintaryhmissä siinä osiossa, missä omaiset olivat mukana. Vierailtiin Helsingin psykiatrian poliklinikoilla ja vietiin yhdistyksen ja tuki- ja neuvontapalvelun esitteitä.

Hanke toteutti kurssimallin pariskunnille, joissa toinen puolisoista sairastaa kaksisuuntaista mielialahäiriötä. Keväällä toteutui omaisten voimavaraviikko Päiväkummussa Karjalohjalla yhteistyössä Solaris-lomien kanssa. Tämä kurssi pidettiin yhteistyössä kolmen toimintaterapeuttipiskelijän kanssa, jotka tekivät viikosta opinnäytetyönsä. Työ ja opiskelijat valmistuivat joulukuussa 2009. Yhdistyksen vapaaehtoisten omaistoimijoiden koordinaatio aloitettiin keväällä. Vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita omaisia ilmoittautui yhdistyksen jäsenkyselyssä 42 kpl. Yhteistyötä tehtiin muiden kolmannen sektorin järjestöjen kanssa mm. MTKL Propellin kanssa järjestettiin omaisille ja kuntoutujille yhteinen luentotilaisuus, jossa oli puhumassa myös psykiatri Juhani Aer.

Järjestettiin perinteinen omaisten kesäretki Tampereelle. Vierailtiin omaiskahvilassa vuoden aikana useaan kertaan. Sosionomi oli mukana pitämässä isovanhemmuuspäivää yhdistyksen omaisille. Suomen kuvalehdessä oli haastattelu yhdistyksen omaiskahvilasta, jossa hankevastaava oli mukana. Haastattelu sai aikaan valtavan puheluiden piikin (puhelutulvan tai puheluiden määrän kasvamisen). Vapaaehtoisten toiminta alkoi syksyllä. He järjestivät mm. teatterimatkan, sieniretken ja Tallinnan matkan. Hankkeen työntekijät olivat yhdyshenkilöinä. Järjestelyihin ja yhteydenottoihin meni yllättävän paljon resursseja.

Opiskelijaryhmiä vieraili yhdistyksessä tuki- ja neuvontapalvelun vieraana. Opinnäytetöitä ohjattiin hankkeessa neljä kappaletta. Psykiatrian erikoisammattitutkinnon näyttöjä vas-

taanotettiin kaksi kappaletta. Työntekijöillä oli säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus koko vuoden. Molemmat työntekijät suorittivat Omaiset keskusliiton järjestämän vuoden kestoisen omaistyön koulutuksen *Kohti uutta asiantuntijuutta* ja he valmistuivat viime vuoden aikana. Hankevastaava opiskeli Tampereen yliopistossa kognitiivisen käyttäytymisterapian YET psykoterapeutiksi. Syksyn 2009 aikana hankkeen työntekijät kirjoittivat päättyvän projektin loppuraporttia 8 työpäivää.

Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista

Tapaamismäärät olivat pienemmät vuonna 2009 siitä syystä, että vierailtiin paljon erilaisissa ulkopuolisissa ryhmissä. Puheluiden määrä kasvoi syksyn aikana valtavasti Suomen kuvalehdessä olleen valtakunnanlaajuisen tietoisuuden seurauksena. Omaispuheluita tuli ympäri Suomea ja niitä tuli niin paljon, ettei kaikkiin pystytty vastaamaan näillä resursseilla. Toiminnassa mukana olleiden omaisten määrään verrattuna tukipalvelun resurssit eivät ole olleet millään lailla riittävät.

Tulosten arviointimenetelmät

Hankkeen toimivuutta ja tarvetta arvioitiin yhdistyksessä tehdyn jäsenkyselyn pohjalta sisäisenä arviointina. Säännöllisessä työnohjauksessa yhdistyksen ulkopuolisen ohjaajan kanssa on arvioitu hankkeen toimintaa. Opiskelijan opinnäytetyö tuki- ja neuvontapalvelusta ja opinnäytetyö valmistuu keväällä 2010.

Käytettävissä olleet resurssit

Hankkeessa on toiminut hankevastaavana sairaanhoitaja ja toisena työntekijänä sosionomi. Tapaamisruuhkia purkamaan on saatu apua Vertti 4 -hankkeesta. HOT-kursseilla on ollut mukana yhdistyksen työntekijöitä Edvertti-hankkeen muista osahankkeista ja alue-työntekijä. Työntekijöillä on ollut säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus oman ammatillisuuden tukena.

Tilastot numeroina

Tilasto 4	Kokoontumiskerrat	Henkilöiden määrä
Omais- ja perhetapaamiset	156	197
Omaispuheluk	811	
Omaisurssit ja virkistyspäivät	6 kpl	211
Tiistaikahvila ja keskiviikon iltakahvila	14	406
Depressiokoulu omaisille	8	10/kerta
Oireidenhallintaryhmissä vierailut	8	15/kerta
Vanhempien ryhmä	16	12/kerta
Alueellisen omaisryhmän vierailut	9	20
Retket	3	81
Vapaaehtoisten koordinointi	5	10/kerta
Opiskelijaryhmävierailuja	6	15/kerta
Opinnäytetyön ohjauksia	20	
Erikoistumisopintojen näyttöviikkoja	2	

VERTTI 4: TEP-VERTTI

Keskeisimmät tavoitteet

Kohderyhmänä ovat omaiset, joiden joku perheenjäsen kärsii tunne-elämältään epävakaaasta persoonallisuudesta. Tavoitteena on luoda omaisille uusi ja toimiva vertaistukeen perustuva ryhmämuotoinen työtapa. Tämä ryhmämuotoinen työtapa epävakaiden omaisille perustuu tutkittuun tietoon, jota hyödynnetään tulevassa työkirjassa. Epävakaaasta persoonallisuudesta kärsivien omaisille ei ole tähän mennessä ollut olemassa työkirjaan perustuvia vertaistukiryhmiä.

Kuluneen vuoden keskeisimpänä tavoitteena olivat ryhmien ohjaaminen, toiminnan va-

kiinnuttaminen ja uusien yhteistyökumppaneiden löytäminen. Omaisten ryhmien ohjaukseen tarvittavan materiaalin kokoaminen työkirjaksi (alustava versio) tapahtui keväällä 2008. Tämän jälkeen vuonna 2009 ohjaajien manuaalia ja omaisten työkirjaa on jatkuvasti muokattu saatujen kokemusten karttuessa. Omaisia tavoitettiin opintopiirien, luentojen ja erinäisten tapahtumien kautta.

Keskeisimmät tulokset

Vuoden 2009 tavoitteissa on onnistuttu. Yhteistyö Jorvin sairaalan DKT-työryhmän kanssa jatkui edelleen ja se oli varsin onnistunutta. Siellä on nykyisin otettu käyttöön osana tunne-elämältään epävakaisten hoitoa tässä projektissa kehitettyjä ja testattuja osioita. Omaisten ohjaukseen tarkoitettua työkirjasta on valmistunut luonnos, jota pilotoitiin jo kevään ja syksyn 2008 ryhmissä. Työkirjaa muokattiin v. 2009 vielä saatujen kokemusten pohjalta. Projekti tavoitti suoraan vuoden aikana luentojen ja ryhmätapaamisten kautta n. 60 omaista, ammattilaisia ja muita asiasta kiinnostuneita monin kerroin enemmän.

Useissa eri kaupungeissa (mm. Tampere, Helsinki, Turku) on ollut projektista esityksiä, aiheina mm. *Epävakaa persoonallisuus ja perhe sekä dialektinen käyttäytymisterapia omaisten apuna*. Projektin tuotoksena syntyi jo vuonna 2008 kaksi tietoisuuskampania jäsenennettyä lehtistä: *Mitä on tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus* sekä *Tietoa tunne-elämältään epävakaisten omaisille ja ystäville*.

Uutena yhteistyökumppanina vuonna 2009 on ollut Turun nuorisopsykiatria, joka on aloittelemassa systemaattista tunne-elämältään epävakaan persoonallisuushäiriön hoitoa. Hankevastaava Teemu Ryhänen on toiminut tiiviissä yhteistyössä sekä heidän että muiden epävakaita perheitä tapaavien työryhmien kanssa. Tavoite oli luoda yhteistyössä kunnallisen sektorin kanssa toimiva työtapo, jossa myös omaiset tulevat riittävän hyvin huomioituiksi. Erityisesti keskityttiin ryhmämuotoiseen vertaistukeen ja vanhempien ohjaamiseen, joka sisälsi luonnollisesti koulutuksellisia- sekä taitojen harjoittelumenetelmiä. Tavoitteisiin päästiin ja tämän vuoksi vuoden aikana aiheesta pidettiin useita luentoja.

Selvitys tulosten ja tavoitteiden oleellisista eroista

Tavoitteet ja tulokset ovat pitkälti sellaiset, mitä projektin alussa sille asetettiin. Epävaakaista persoonallisuudesta on viimeisen vuoden aikana tullut yhä enemmän tietoa, häiriöstä on ruvettu puhumaan ja luomaan työmalleja. Kiinnostus projektia ja omaisten ryhmiä kohtaan on ollut valtaisa. Projektin työmallin luominen on ollut monella tapaa haastava, sillä Suomessa ei ole ollut mitään kokemusta vastaavanlaisesta toiminnasta eikä kognitiivisen käyttäytymisterapian soveltamisesta omaisten tarpeisiin. Myös kotimaisen kirjallisuuden puuttuminen on monella tapaa hidastanut työkirjan koostamista. Englanninkielisen kirjallisuuden kääntäminen ja tiedon soveltaminen pohjoismaiseen tapaan toimia on osaltaan tuonut lisää haasteita. Huomioitavaa on myös, että käypä hoito suositus epävakaan persoonallisuuden hoidosta julkaistiin vuoden 2008 aikana, jonka jälkeen ryhmän manuaaliin ja työkirjaan tehtiin tämän pohjalta muutoksia, jotta uusin tieto aiheesta olisi omaisten käytössä.

Tulosten arviointimenetelmä

Jo projektiin alusta on pyritty luomaan myös tutkimuksellinen ja koulutuksellinen näkökulma. Omaisten ryhmään osallistuneet ovat täyttäneet ryhmän ajan ns. viikkokorttia, jossa he ovat arvioineet alakuloisuutta, ahdistuneisuutta, kuormittuneisuutta sekä univaikeuksia asteikolla 0-5. Tämän datan analysointi on vielä kesken mutta alustavat tulokset pienellä otoksella ovat lupaavia. Yhtenä ryhmän keskeisenä työkaluna onkin ollut omaisten oman henkisen hyvinvoinnin mittaaminen kaikkina tapaamiskertoina.

Tilastot numeroina

Tilasto 5	Kokoontumiskerrat	Henkilöiden määrä
Teemalauantai, kevät ja syksy (Tuikku)	2	14+10
Omaisten ryhmä, kevät ja syksy	16	10/kerta
Ulkopuoliset luennot aiheesta	4	70

Omaisten yhteydenotot: puhelin ja sähköposti	60	
Espoo- päivä	1	20

MIELENTERVEYSTYÖN PALVELUOHJAUKSEN KEHITTÄMINEN C 17

Projektin keskeisimmät tavoitteet

Kaksi vuotta kestäneen palveluohjauksen tutkimusprojektin keskeisenä tavoitteena oli palveluohjauksen vaikuttavuuden tutkiminen. Tutkimuksella halutaan selvittää mitä vaikutuksia palveluohjaus projektilla on ollut, mutta myös minkälaisiin tuloksiin palveluohjauksella työtapanana on saavutettu.

Projektin keskeisimmät tulokset

Kirja on toimintavuoden 2009 aikana saatettu luonnosvaiheeseen. Kirja koostuu viidestä osiosta. Ensimmäinen osa koostuu palveluohjausasiakkaiden haastattelusta, toinen osa asiakkaiden palveluohjaajien haastattelusta ja kolmas osa omaisten ja läheisten haastattelusta.

Nämä kolme ensimmäistä osaa perustuvat Bikva-haastatteluun. Kirjan neljäs osio käsittelee palveluohjauksen uutta tietoa, eli viime kirjan jälkeen opittuja uusia asioita sekä haastattelun kautta oivallettujen johtopäätöksiä analyysia. Viides osa perustuu palveluohjausprojektien sidosryhmien haastatteluun sekä kirjallisuuteen. Siinä selvitetään palveluohjausprojektin vaikuttavuutta mutta myös palveluohjaustyön vaikuttavuutta käsittelevää tieteellistä kirjallisuutta.

Toimintavuoden aikana on yhteistyötä tehty monen eri palveluohjausta toteuttavan toimijan kanssa. Jatkovampaa yhteistyötä on tehty Helsingin kaupungin päihdehuollon jälkikuntoutusyksikön, Munkkisaaren katkaisuhuoltoaseman ja useamman mielenterveysalan toimijan kanssa. Edellä mainittujen asiakasryhmien kanssa on yhteistyötä tehty myös sosiaalityötä, vanhustyötä, päihdetyötä, kuntouttavaa työtoimintaa, pitkäaikaissairaita lapsia, maahanmuuttajia ja ikääntyneitä edustavien toimijoiden kanssa.

Tutkimusprojekti tavoitteena oli myös jo aikaisemmissa projekteissa aloitetun palveluohjauksen tiedotus-, koulutus- ja konsultaatiotyön jatkaminen. Tämä työ on langennut yhdistyksen palveluohjausprojektille THL:n lopetettua palveluohjaustyöryhmän toimintansa. Palveluohjauksen tiedotus-, koulutus- ja konsultaatiotilaisuudet ovat jatkuneet ja niitä on järjestetty Espoossa, Seinäjoella, Lappeenrannassa, Helsingissä, Kajaanissa, Ahvenanmaalla, Ylänteellä, Tampereella, Mikkelissä, Hyvinkäällä, Kuusamossa ja Ruotsissa.

Erityisen huomion ansaitsevat ne yhteistyömuodot, joiden tavoitteena on laajemman sosiaali- ja terveydenhuollon kentän saavuttaminen. Toimintavuoden aikana julkaistiin palveluohjauksen projektivastaavan ja tutkimusprofessori Wahlbeckin debattartikkeli palveluohjauksen vaikuttavuudesta Sosiaaliedossa 6-7/2009. Huomiota sai myös vastaava laajempi kirjoitus palveluohjauksesta Sosiaali- ja terveysviestissä 4/2009. Yhdessä STKL:n ja Helsingin kaupungin kehittämissyksikön kanssa järjestettiin 27.10.2009 erilaisia asiakasryhmiä edustavien asiakkaiden kuulemis- ja koulutustilaisuus. Tavoitteena oli asiakaslähisyyttä vahvistavien toimintatapojen identifiointi ja niiden vahvistaminen

Palveluohjauksen loppuseminaari toteutettiin perjantaina 20. marraskuuta 2009 Kuntaliiton suuressa auditoriossa. Seminaariin osallistui lähemmäs 200 henkeä. Osallistujat edustivat laajasti erilaisia asiakasryhmiä. Päivän aikana erilaiset palveluohjausprojektit saivat mahdollisuuden esitellä työtään. Tilaa oli jätetty keskustelulle, jota vauhditettiin alustajien ja panelistien keskinäisellä keskustelulla. Tärkeimpänä seminaarin antina pidettiin palveluohjauksen yleisestä pohjasta käytyä keskustelua. Seminaaria pidettiin onnistuneena, sekä sisällöllisesti että päivän antia ajatellen.

Palveluohjausprojekti on toimintavuoden 2009 aikana jatkanut palveluohjauksen postituslistan ylläpitoa. Toimintavuoden aikana on lähetetty viisi tiedostuskirjettä postituslistan jä-

senille. Jäseniä postituslistalla oli vuoden lopussa 900 henkeä. Kirjeitä lähetettiin vuoden aikana 14 kertaa. Ne käsittelivät pääosin yleistä informaatiota palveluohjauksesta, tietoa ja linkkejä kirjallisuuteen sekä tietoa palveluohjauksen koulutustilaisuuksista.

KOTIOSOITE 3-PROJEKTIN TOIMINNAN VAIKUTTAVUUDEN SEURANTATUTKIMUS

Keskeisimmät tavoitteet

Kaksivuotisen toimintatutkimuksen kiinnostuksen kohteena oli, miten Helsingin terveyskeskuksen psykiatriaosastolla psykoedukatiiviset perheinterventiot ovat sovitettavissa hoitotyön käytäntöön, mitkä organisatoriset, koulutukselliset, kokemukselliset ja työntekijän ammatilliset sekä henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat työmenetelmän käyttöön osana sairastuneen psykiatrista hoitoa. Tutkimus pyrki edistämään perhetyön menetelmien juurtumista kohdeyhteisössä vaikuttamalla tutkimusaineistossa esiin nouseviin tekijöihin. Lisäksi tutkimustehtävänä oli kehittää perhetyön menetelmiä, menetelmäkoulutusta ja opiskelijavalintaa niin, että psykoedukatiivisten perheinterventioiden käytäntöön juurtumisen mahdollisuudet lisääntyvät. Kohderyhmänä oli vuosina 2004 - 2006 menetelmäkoulutuksiin osallistuneet 36 (N=62) psykiatriaosaston työntekijää. Menetelmäkoulutukset sisälsivät 30t teoriaa ja menetelmätyönohjauksen ryhmänä.

Keskeisimmät tulokset

Tutkimusraportti (170s.) "Psykoedukatiivisten perheinterventioiden yhdentyminen kliiniseen työhön - psykiatrian ammattilaisten kokemuksia menetelmäkoulutuksen jälkeen" valmistui syyskuussa. Raporttia painettiin 500 kpl. Raportin julkaisutilaisuus järjestettiin 24.11.09 Helsingissä, osallistujia oli 110. Tutkimuksesta saatu tieto ja raportti on liitetty psykoedukatiivisten perheinterventioiden menetelmäkoulutuksiin implementoinnin tueksi.

"Perhetyön suositus"

Helsingin tk. psykiatriaosasto, hoitoyksiköiden toimintakuvaukset. Sositus laadittiin kohdeyhteisön muutostyöryhmässä, jonka tehtävä perustui ko. tutkimuksen tuloksiin. Moniammatilliseen työryhmään kuului 10 työntekijää psykiatriaosastolta, kaksi omaisyhdistyksestä. Nelisivuinen suositus perustuu Käypä Hoito-suositukseen erikoissairaanhoidossa ja Toimiva lapsi&perhe -hankkeen ohjeisiin ja suosituksiin preventiivisten toimintamallien käytöstä aikuispsykiatriassa lapsiperheissä. Sositus koskee kaikkia sairastuneen hoitoon ja perhetyöhön osallistuvia työntekijöitä psykiatriaosastolla. Suosituksen tavoitteena on: tasa-arvottaa palvelut perhetyön osalta hoitoyksiköissä, mahdollistaa perhetyön jatkuvuus hoitoketjussa, vahvistaa preventiivistä työtä (aikuis- ja lapsiomaiset), vahvistaa vanhemmuuden tukemista sekä alaikäisten lasten tarpeiden huomiointia hoidossa. Työntekijäkohtainen tavoite oli rohkaista ja tukea hoitoon osallistujia kohtaamaan sairastuneen perhe. Suosituksessa käytetään käsitteyhdistelmää "Opastava yhteistyö perheen kanssa", jossa toteutuu psykoedukatiivisille perheinterventioille tyypilliset perheen auttamisalueet. Psykiatriaosaston johtoryhmä hyväksyi suosituksen liitettäväksi kaikkien hoitoyksiköiden toimintakuvauksiin 11/08.

"Perhetapaamisen kirjaamisohje"

Helsingin tk. psykiatriaosasto. Ohje laadittiin kohdeyhteisön muutostyöryhmässä, jonka tehtävä perustui ko. tutkimuksen tuloksiin. Psykiatriaosastolla tiedonkulun ongelmat liittyivät perhetyön osalta perhetapaamisen kirjaamiseen ja puutteelliseen tiedon kulkuun sairastuneen hoitoketjussa. Selkeitä ohjeita ei ollut olemassa ja kirjaukset olivat vaikeasti löydettävissä sähköisestä Pegasos-tietojärjestelmästä. Kirjaamisohjeen (2s.) on tarkoitus jäsentää kirjaamista niin, että kertomus on selkeä ja se hyödyttää tiedollisesti sekä asiakkaan vastaanottavan työntekijän työtä että asiakasta ja hänen perhettään. Tavoitteena on työntekijän sekä perheen kuormittuneisuuden vähentyminen hoitoketjussa. Ohje noudattaa valtakunnallisen HoiData -hankkeen terminologiaa. Ohje liitettiin psykiatriaosaston sähköiseen Pegasos-tietojärjestelmään 4/09.

Pegasos-tietojärjestelmään avattiin muutostyöryhmän aloitteesta uusi otsikko "perheta-paaminen". Otsikko avautuu aiemmasta poiketen kaikkien toiminta-alueiden (sairaala-, avohoito-, kuntoutustoiminta) työntekijöille sairastuneen hoitoketjussa.

Selvitys tavoitteiden ja tulosten oleellisista eroista. Tavoitteet saavutettiin hankkeessa.

Tulosten arviointimenetelmät

Helsingin terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykiatriaosastolta tutkimuksen yhteyshenkilönä toimi johtava ylihoitaja. Yhteyshenkilölle raportoitiin säännöllisesti tutkimuksen etenemisestä ja sovittiin yhdessä jatkotoimenpiteistä kohdeyhteisössä. Tutkimuksen toteutusta valvoi Omaisyhdistyksen toiminnasta ulkopuolinen ohjausryhmä, joka kokoontui 2-3 vuosittain hankkeen toiminnan ajan. Ohjausryhmän jäsenet (5) olivat Aurooran sairaalasta, ammattikorkeakoulu Metropolista, Päijät-Hämeen Omaisyhdistyksestä, tutkimusapulainen ja hankevastaava. Hankkeesta laadittiin vuosittain selvitykset RAY:lle, terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykiatriaosastolle ja Omaisyhdistyksen hallitukselle. Hankevastaavan avoimen yliopiston hoitotieteen aineopinnot (60op) tukivat tutkimuksen toteutusta sekä Kuopion yliopisto sidosryhmänä. Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisiä kysymyksiä kuvataan tutkimusraportissa s. 124–130.

Selvitysvuonna käytettävissä olleet voimavarat

Hankkeen päätösvuonna toimijoita oli yksi. Hankevastaava koulutti psykoedukatiivisten perheinterventioiden menetelmäkoulutuksissa (profami oy) yhteensä 17 päivää, jolloin nämä olivat työvapaapäiviä hankkeesta. Tutkimustuloksia esitellään Helsingin psykiatriaosaston osastonhoitajien ja ylihoitajien toiminta-alueiden kokouksissa ajalla 11-12/2009.

Muutostyöryhmän suunnittelu- ja seurantatapaamiset toteutettiin kunnan työntekijöiden työajalla terveystieteiden tiloissa. Ohjausryhmän jäsenille (4) maksettiin kokouspalkkiot. Hankevastaavan avoimen yliopiston opintokulut sekä hankkeessa tarvittava kirjallisuus ja laitteet maksettiin hankkeesta .

Tulevaisuus

Helsingin terveystieteiden tutkimuskeskuksen psykiatriaosaston hoitoyksiköiden prosessikuvausten omistajat (alueelliset ylilääkärit) ja psykiatriaosaston johtoryhmä seuraavat perhetyön suosituksen liittämistä toimintakuvauksiin alueellisissa kehittämissuunnitelmissa. Vuoden 2009 aikana toimintatutkimukselliset tulokset näyttäytyvät erityisesti avohoidon- ja kuntoutustoiminnan alueilla. Kyseessä on ensimmäinen suomalainen tutkimus, jossa tutkittiin uuden perhetyön menetelmän yhdyntymiseen kliiniseen työhön vaikuttavia ilmiöitä neljällä eri alueella: työyhteisössä, koulutuksessa, itse menetelmässä sekä työntekijän ammatillisissa ja henkilökohtaisissa ominaisuuksissa. Tutkimustulokset tukevat sairaanhoitopiirien ja erilaisten sosiaali- ja terveysalan organisaatioiden perhetyön kehittämistehtävää sekä uusien työmenetelmien juurruttamista käytäntöön.

PAULA-PROJEKTIN / TOIMINNAN KESKEISIMMÄT TULOKSET

Keskeisimmät tavoitteet

Ensimmäisen vuoden aikana on ollut oleellista rakentaa selkeä toimintatapa ja luoda puitteet toiminnan käytännön työlle. Kuntien vaikean taloudellisen tilanteen myötä on ollut tärkeää pohtia, millä keinoilla kunnan eri perustoimijatatahot saadaan sitoutumaan projektin tavoitteisiin. Projektin ennaltaehkäisevä, lapsilähtöinen työote voi parhaimmillaan tuoda pitkällä tähtäimellä säästöjä kuntatalouteen. Koska kyseessä on mielenterveyteen painotettava projekti, toiminta vahvistaa myös alueen perustason toimijoiden mielenterveysosaamista.

Asiantuntijoista koottu ohjausryhmä muodostuu projektityöntekijöiden lisäksi henkilöistä, joilla on kokemusta projektiarvioinnista, lapsilähtöisestä ennaltaehkäisevästä mielenterveystyöstä, kuntasektorin toimintakulttuurista ja lapsiperheiden hyvinvoinnin palvelurakenteista.

Vuoden 2009 aikana syntyi ajatus lähestyä kolmea erityyppistä kuntaa. Kriteerit ovat kuntien koko ja palvelurakenne. Lisäksi kunnat, joissa ei ole tai on vain vähän yhdistyksen toimintaa, kiinnostavat.

Vertti- vertaistukiryhmätoiminnan jatkaminen on ollut yksi projektin tavoitteista. Projektissa on tarkoitus hyödyntää jo olemassa olevia menetelmiä, muun muassa Vertti- toimintaa. Työmallissa toteutuu ennaltaehkäisevä, lapsilähtöinen työote. Ennen kuin Taapero- Verttiä on mahdollista mallintaa, on edellytyksenä, että uusi projektityöntekijä tutustuu sekä koulutuksen että käytännön työn kautta Vertti- toimintaan. Vertti- toiminnan juurruttamisen vahvistamiseksi on toiminnan ohjaajia edelleen tuettava työnohjauksellisesti.

Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Jotta yhteistyökunta saatiin sitoutumaan projektin tavoitteisiin, oli luotava perusteellinen näkemys siitä, miten kunta hyötyy yhteistyöstä. Selkeä visio ja lähestymistapa autoivat työntekijöitä markkinoimaan projektin etuja kunnan näkökulmasta. Ensikontakti kuntaan tapahtui kirjeitse esimiehille kesäkuussa. Loppukesällä otettiin yhteyttä esimiehiin ja sovittiin yhteinen tapaaminen lokakuun alkuun. Kokouksessa esitettiin tarkemmin projektin tavoitteita ja mahdollista työskentelyä kunnassa. Kumppanuussopimus allekirjoitettiin joulukuussa. Esimiehet nimesivät lapsiperheverkoston jäsenet loppuvuodesta ja ensimmäinen kokous pidetään alkuvuodesta 2010.

Tavoitteellisen projektityön vahvistamiseksi tavattiin säännöllisesti ulkopuolisen arvioinnin ja työnohjauksen konsulttia. Kokousten tavoitteena oli tarkistaa projektin suuntaa ja jäsentää työntekijöiden mielteitä nykytilanteesta ja tulevasta työskentelystä. Tämän myötä projektin tavoitteet ovat selkiytyneet ja helpottaneet osaltaan työskentelyä. Jo tässä vaiheessa projektia on luotu alustavia arviointikysymyksiä, joihin projektin aikana ja sen päätyttyä etsitään vastauksia.

Keskeisimmät tulokset

Tuloksellisen työn edellytyksenä oli jäsentää projektin toimijoiden roolit ja vastualueet. Projektille laadittiin organisaatiokaavio siitä, miten yhteistyötä voisi lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi toteuttaa. Loppuarvioinnin tueksi työntekijöillä on oltava selkeä käsitys visiosta, jotta projektin tavoitteita voidaan seurata ja arvioida.

Neljän ulkopuolisen asiantuntijajäsenen ohjausryhmä on perustettu ja ensimmäinen kokous on pidetty lokakuussa.

Ensisijaisesti kartoitettiin Uudenmaan alueen kuntia, joissa lapsiperheiden osuus on merkittävä ja joissa yhdistyksellä ei ole aktiivista omaistoimintaa. Jo alkukesällä oltiin yhteydessä yhteen, mahdolliseen yhteistyökumppaniin Järvenpään alueella. Koska Järvenpäässä oli meneillään suuria organisaatiomuutoksia ja alueella toimi jo lapsiperheiden hyvinvointiin painottuva Arvo (Lapsuuden arvokas arki) –hanke, päätettiin lähestyä Sipoon aluetta. Sipoo on kaksikielinen, kasvava kunta Helsingin seudulla. Asukkaita on noin 18 000. Melkein puolet perheistä on lapsiperheitä. Sipoo edustaa peruskuntaa.

Toinen potentiaalinen yhteistyöalue valittiin loppuvuodesta ja se edustaa toisentyypistä kuntarakennetta, perusturvakuntayhtymä Karviaista. Tämä tarkoittaa sitä, että kolme eri kuntaa Länsi-Uudellamaalla (Vihti, Nummi-Pusula ja Karkkila) muodostavat yhteisen sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymän. Karviaisen alueella on noin 43 000 asukasta (Vihdissä n. 27 800 asukasta, Nummi-Pusulassa n. 6100 asukasta ja Karkkilassa n. 9000 asukasta) ja lapsiperheiden osuus perheistä on yli 40 %. Kuntayhtymän toiminnan järjestäminen perustuu elämänkaarimalliin ja toiminta on jaettu palvelukokonaisuuksiin ikäryhmittäin. Näitä palvelukokonaisuuksia nimitetään palvelulinjoiksi: lasten ja nuorten palvelujen linja, työikäisten palvelujen linja ja ikäihmisten palvelujen linja. Erityisesti meitä kiinnostaa Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut. Ne kattavat lapsuus-, nuoruus- ja vanhemmuusvaiheen. Palvelujen piiriin kuuluvat perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Kyseessä on toiminnallinen kokonaisuus, jossa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä edis-

tävät, tukevat ja korjaavat palvelut toimivat tiiviisti yhteen. Yhteistyö on tiivistä erilaisten lasten ja nuorten perheiden parissa toimivien järjestöjen kanssa, mikä edesauttaa meitä yhdistyksenä saamaan jalansijaa kuntayhtymän alueella. Varhaiskasvatuspalvelut ja koulu-toimi ovat kunnan omaa toimintaa, mutta todennäköisesti yhteistyötä tehdään säännöllisesti perusturvakuntayhtymän kanssa.

Projektia esiteltiin eri kohderyhmille pariin otteeseen Itä-Uudenmaan sosiaalialan osamiskeskuksessa, Versossa, ja sitä kautta tuli yhteydenotto Askolan kunnasta. Askolan kunta sijaitsee Etelä-Suomen läänissä Itä-Uudellamaalla. Kunnassa on asukkaita noin 5000 ja lapsiperheiden osuus perheistä on 45 %. Askolan kunnan kanssa ei tulevasta yhteistyöstä ole vielä tehty päätöksiä.

Uusi työntekijä on käynyt Vertti-ohjaajakoulutuksen ja on mukana Vertti-toiminnassa. Vertti-toiminnan tukeminen työnohjauksen muodossa on jatkunut edelleen neljällä pääkaupunkiseudun alueella.

Selvitys tavoitteiden ja tulosten oleellisista eroista

Tavoitteet pääpiirteissään on saavutettu. Kuntayhteistyön alkuun saattaminen on ollut oletettua hitaampaa. Moniammallisten, yhteisten tapaamisten järjestäminen on vaatinut aikaa. H1N1-epidemia terveydenhuollon osalta hankaloitti yhteistyön alkuun saattamista. Sipoossa toiminta on käynnistynyt. Menetelmälliset koulutukset alkavat keväällä 2010. Oletuksena oli, että koulutukset olisivat alkaneet jo syksyllä 2009. Vertti-toiminnan suhteen perheiden ohjautuvuus ryhmiin kangertelee edelleen. Juurruttamistyötä on syytä jatkaa edelleen työnohjauksen muodossa.

Tulosten arviointi

Projektia arvioidaan säännöllisesti ohjausryhmän palaverissa ja erillisissä tapaamisissa ulkopuolisen konsultin kanssa. Työntekijät arvioivat myös työskentelyään säännöllisesti kehittämissäpäivillään. Arvioinnin tueksi on luotu arviointisuunnitelma ja projektivisio.

Selvitysvuonna käytettävissä olevat voimavarat

Projektissa työskentelee kaksi työntekijää, joista toinen on palkattu huhtikuun lopussa.

Paula-projektin kannalta merkitykselliset tapahtumat

Kunta-käynnit	Vertti-toiminta	Projektin työnohjaus	Ohjausryhmä	Teemalauantai	Kansainvälinen yhteistyö	Muu tiedotus
11	suunnittelu 22 työnohjaus 27 ryhmät 1,5	6	1	1	3	17
Korso kevät	6	5	6		2	Paula/1
Leppävaara syksy	10	5	6	1	2	Paula/1

Yllä olevassa taulukossa on esitetty määrälliset tiedot projektiin liittyvistä oleellisista toiminnoista. Kuntakäynnit tarkoittavat tapaamisia potentiaalisissa yhteistyökunnissa (Sipoo, Porvoo ja Järvenpää).

Vertti-toiminta on prosessi, johon liittyy suunnittelua, työnohjausta, perheiden haastatteluita, 10 kerran ryhmäprosessi ja palautekeskustelut. Toiminta on jaoteltu siten, että suunnit-

telu- ja työnohjauskerrat ovat erikseen ja 10 kerran ryhmäprosessi sisältää sekä perheiden alkuhaastattelut että palautekeskustelut. Alkuhaastatteluita on ainakin kaksi per perhe ja ryhmäkertojen jälkeen perhe tavataan vielä ainakin yhdessä palautekeskustelussa.

Projektia arvioi ja ohjaa ulkopuolinen konsultti. Ohjausryhmän tehtävä on seurata projektin edistymistä.

Liettuassa Vertti-toimintaa esiteltiin Eufami-kongressissa. Lapsilähtöistä ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä esiteltiin niin saksalaisille kuin kreikkalaisille vieraille.

Mielenterveys ja isovanhemmuus olivat aiheena yhtenä teemalauantaina. Aiheeseen palattiin myöhemmin syksyllä iltaryhmän muodossa.

Muu tiedotus tarkoittaa tässä koulutuskäyntejä ammattikorkeakouluissa, infotilaisuuksia työyhteisöjen koulutuspäivillä, omaistoimikuntien kehittämispäivillä ja seminaareissa.

Projektissa hyödynnetään jo aiemmin ilmestyneitä Tytti Solantauksen oppaita Miten autan lastani? ja Hur hjälper jag mit barn? Suomenkielistä opasta painatettiin 5000 kappaletta ja ruotsinkielistä 2500 kappaletta.